

Mahmûd Teymûr'un Nidâ'u'l-Mechûl Adlı Romanı Üzerine Bir İnceleme

İlknur EMEKLİ (*)

Özet: Bu çalışmada, Modern Mısır Edebiyatının önemli hikâyecilerinden biri olan, roman ve tiyatro yazarı olarak kabul edilen Mahmûd Teymûr'un hayatı, edebi kişiliği, eserleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra Nidâ'u'l-Mechûl (Bilinmeyenin Çağrısı, 1939) adlı eseri incelenmiştir. Söz konusu romanda konu, üslup, zaman, kişi ve mekân unsurları, edebî kaynaklar ışığında modern edebiyat kurallarına uygun olarak verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Modern Mısır Romanı, Mahmûd Teymûr, Nidâ'u'l-Mechûl

An Evaluation of Mahmoud Teymour's Novel the call of the Unknown

Abstract: In this study, who is considered one of the most important short story writers, novel and play author of Modern Egyptian Literature Mahmoud Teymour's life, the literary personality of and his work which is named as The Call of the Unknown (1939) is studied. In this novel subject, style, time, person and space elements are tried to provide by the lights of literary sources and accordance with the rules of modern literature.

Keywords: Modern Egyptian Literature, Mahmoud Teymour, The Call of the Unknown.

*) Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
(e-pota: ilknur.emekli@atauni.edu.tr)

Giriş

a. Mahmûd Teymûr'un Hayatı

Mahmûd Teymûr, 1894 yılında Kahire'nin Derb-i Se'âde mahallesinde Teymûrlular'a ait bir evde dünyaya gelmiş ve o evin tanımış olduğu ilmi ve edebi ortamda büyümüştür. Halası Âise İsmet Teymûr ve babası Ahmed Teymûr Paşa'nın, Mahmûd Teymûr'un edebiyata yönelmesinde büyük katkıları olmuştur. Arap Kürt aslına dayanan babası Ahmed Teymûr Paşa, dedelerinden kendisine kalan büyük mirası saçıp savurmamış, bilakis çocuklarına saklamış ve Mısır'da bulunan Dâru'l-Kütüb'e asrın en büyük bağıışı olan çok kıymetli bir kütüphane hediye etmiştir. Güzel ahlaklı ve mütevazı bir insan olan Teymûr Paşa, evinde Muhammed 'Abduh ve Şankitî gibi edebiyatçı ve âlimlerin katıldığı ilmi toplantılar düzenlemiştir. Ayrıca bu toplantılara çoğunlukla müsteşrikler ve komşu ülkelerden edebiyatçılar ile âlimler de katılmaktadırlar. Hanımı vefat edince çocuklarıyla birlikte Kâhire'nin kenar mahallelerinden biri olan 'Ayn Şems'e taşınmış ve sonra Zemâlik'te bir ev satın almıştır. Yaz mevsimini çocuklarıyla birlikte sahip olduğu çiftliklerin birinde, sanki çiftçilerden birisiymiş gibi onların arasında geçirmiştir. (Yılmaz, 1999: 206).

Mahmûd Teymûr, ilkokul eğitimini sürdürdüğü dönemlerde babası sürekli onun neler yaptığını gözlemlemiş ve ona uzaktan destek vermeye çalışmıştır. Onu bilhassa edebiyat okumaya teşvik etmiş ve ayrıca kardeşleriyle birlikte İmru'u'l-Kays'ın Mu'allaka'sını ezberlemeleri hususunda onları bizzat zorlamıştır. Teymûr Paşa, çocuklarının zihninde Arap Dilinin tılsımını bırakmak istiyor gibidir. Bu nedenle onları eski kitaplarla özellikle de "*Elf Leyl ve Leyl*" gibi eserlerle buluşturmaya çalışmıştır.

Mahmûd Teymûr, lise eğitimini tamamladıktan sonra Yüksek Ziraat Okulu'na kaydolmuştur. Fakat yakalanmış olduğu tifo hastalığının bedenini bitkin düşürmesinden ve edebiyata olan aşırı ilgisinden dolayı eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmıştır. (Aytaç, 2003: 386).

Çok geçmeden Muhammed ve Mahmûd Teymûr kardeşler, içerisinde aileleriyle ve arkadaşlarıyla ilgili haberlerin yer aldığı bir aile gazetesi ve bazı ilgi çekici oyunların sahnelendiği bir aile tiyatrosu kurmuşlardır. Şüphesiz bütün bunlar, onları Batı'dan tercüme edilen hikâyeleri, daha çok Menfaluti ve Cibrân gibi Mehcer Edebiyatı yazarlarının kaleme aldığı modern eserleri okumaya yöneltmiştir.

b. Edebi Kişiliği

Yazar, edebi hayatına şiir yazmakla başlamıştır. Sonra hayali ve duygusal tarzda hikâyeler yazmakla ilgilenmiş, fakat daha sonra kardeşi Muhammed'in yönlendirmeleriyle hikâyeleri, realist ve sanatsal hikâyelere dönüşmüştür. Derb-i Se'âde'de bulunan ailenin ilk evi ve 'Ayn Şems Mahallesi'nde bulunan ailenin ikinci evi ile babasına ait tarım alanlarının bulunduğu bazı Aşağı Mısır köyleri arasında gidip gelmiştir. Bu yolculukların, Mahmûd Teymûr'un bilgi ve tecrübe kazanabilmesi, ayrıca insanların kişiliklerini tahlil edebilmesi üzerinde büyük etkileri olmuştur. 1927 yılında Avrupa'ya yapmış olduğu seyahati ve İsviçre'de üç yıldan daha uzun bir süre kalması, yazarın Batı edebiyatına olan

ilgisini daha da arttırmıştır. Mahmûd Teymûr kendisinin de açıkladığı gibi, ilk başlarda el-Menfalûti'nin etkisinde kalmış, fakat sonra onun aşırı duygusal halinden kendisini kurtarmıştır. Amerika'da yaşayan, çok sayıp sevdiği Lübnan'lı yazar, Cibrân'a bağlanmış ve Arap edebiyatı dışındaki edebiyatlarla ilgilenmeye başlamıştır. Gerçekten de hemen hemen bütün eserlerinde Fransız edip ve yazarlarının özellikle de ilk yazarlık yıllarında bir model olarak kabul ettiği Fransız yazar Maupassant ile Rus hikâye ve tiyatro yazarı Anton Pavlovich Chekhov'u (1860-1904) tanımış ve onlardan etkilenmiştir. Maupassant'a benzer bir şekilde birçok ayrıntılı kısa hikâyede kendisini denemiştir. İlkesi şu olmuştur: "*Bir hikâye, gerçek hayatı yansıttığı ölçüde başarılı olur.*" Yazar, bu ilkesiyle hikâye türünün Arap edebiyatındaki genel saygınlığını ileri bir seviyeye taşımıştır. Kaleme almış olduğu küçük öykü tarzındaki "*Uksûsa*"yı Mısır hayatının gerçek bir yansıması olacak şekilde işlemiştir. Mahmûd Teymûr, halk tabakaları arasındaki büyük farklılıklarla ve özellikle de zengin kesimin kibirli halleriyle mücadele etmeye çalışmıştır. Aynı şekilde Mısır'ın sonradan görmeleriyle de savaştırmıştır. Bu şekilde günümüzdeki Mısır toplumunun içerisinde bulunduğu sosyal durumu eleştirel bir dille ön plana çıkararak, yeni Mısır'ın dikkate değer bir hikâyecisi ve tiyatro yazarı olarak kalmayı sürdürmüştür. (en-Nessâc, 1978: 130).

Teymûr, kısa hikâyeler, romanlar, tiyatro oyunları, seyahat rehberleri, makaleler ve araştırma yazıları yazmıştır. Aynı zamanda kısa hikâye seçkileri de bulunmaktadır. (Heykel, 1951: 55-56)

Mahmûd Teymûr'un edebi ürünlerinin kapsamı oldukça şaşırtıcıdır. Yazar, eserlerinde ele almış olduğu olayları Mısır'ın içerisinde bulunduğu sosyal ve kültürel şartları göz önünde bulundurarak bir düzene koymaya çalışmış olsa da; olayların çoğunu Fransız ve İngiliz kaynaklarından esinlenerek ele almıştır. Mahmûd Teymûr için yalnız olay örgüsü değil, aksine çevre ve karakterlerin anlatılması da önemlidir. Hikâyelerinde melankolik bir hava içerisinde, hicivle keskinleştirilmiş bir mizah tarzıyla Mısır'daki evlilikleri gözler önüne sermiştir. Mısırlı kadınların ticari bir malmış gibi alınıp satılmalarını, hoppeliklerini, fellahların cehaletini, saflığını, batıl inançlarını, tüccarların utanmazlığını ve eğitim için yurt dışına gönderildikten sonra bozulan ve şımaran aydın gençler grubunu işlemiştir. Kısacası Mahmûd Teymûr, kötünün en ağır dille lanetlenip işlenmesine öncelik vermiş ve Mısır hayatında yaşanan olumlu gelişmeleri hiç değinmeden geçiştirmiştir. (Aytaç, 2002: 18-19)

Mahmûd Teymûr, hikâyelerinin önemli bölümlerinde diyaloglara yoğunlaşmış ve kullanmış olduğu karakterleri daha iyi bir şekilde ifade etmek için zaman zaman kinâye sanatına başvurmuştur. Mahmûd Teymûr'un ilk hikâyelerinde romantizmin izlerinin görülmesi oldukça doğaldır. Bunun en büyük nedeni, yukarıda da değindiğimiz gibi Teymûr'un, ilk zamanlar Fransız yazar Maupassant'ın, daha sonra Rus edebiyatı, özellikle Chekhov, Turganyev ve Tolstoy'un etkisinde kalmış olmasıdır. Mahmûd Teymûr, 1930'lu yılların başlarında romantik hikâyenin temelini atmıştır. Kısa bir süre sonra yeni konularla ilgilenmeye başlamış ve toplumun çeşitli sınıflarına ait olan fertleri tarif ederek bizzat hayatın kendisine yoğunlaşmıştır.

Mahmûd Teymûr'un eserlerinde kullandığı kahramanlar, orta sınıfta yer alan normal insanlardır. Yazar bu insanların karakterlerini eksiksiz bir şekilde sorgulamaktadır. Mahmûd Teymûr zaman zaman insanların iç dünyasını yansıtmak üzere girişimlerde bulunmuş ve psikolojik tahlillere başvurarak hikâyeler kaleme almıştır. Mesela; mantık ile sezgiler arasındaki sürekli çatışmayı ele almıştır. Yazmış olduğu hikâyeler, Arap insanını anlatan orijinal eserlerdir. Mahmûd Teymûr'un hikâyelerinde geçen kahramanlar, hikâyeye okurlarını hiçbir zorlama olmaksızın kendi iç dünyalarına çekmişlerdir. Sonuç olarak Teymûr, hikâyeye seçkilerinin çoğunda hem şekil ve hem de içerik konularında önemli bir ilerleme elde etmiştir. Böylece hikâyeciliği hem çeviriden ve hem de taklitten kurtarmıştır. (Goldschmidt, 2000: 210).

Yazar, hikâyelerinin birçoğunda olayları, sosyal konuları ve toplumsal sorunları psikolojik analiz yaparak ele almıştır. Ayrıca yazarın, eserlerinde yer vermiş olduğu şahıslara karşı oldukça iyimser; tasvir ve hayal unsurlarında ise gayet ılımlı olduğu görülmektedir. Teymûr, hikâyelerinde okuyucularına insanların güçsüz taraflarını göstermek için kimi zaman okuyucularını da psikolojik bir karmaşanın veya psikolojik bir iç çekişmenin içerisine sürüklemiştir. Yazar, bütün bunları abartı ve aşırılıktan uzak, sade bir üslup kullanılarak dile getirmiştir. Eserlerini kaleme alırken yazarın en büyük ve en önemli kaygısı, gerçekleri basit bir şekilde ifade edebilmektir. (Yazıcı, 2004: 38-39)

Mahmûd Teymûr, eserlerinde kısa ama özlü cümleler kullanmıştır. Başlangıçta, Mısır'da alışılmış olan günlük konuşma dilini kullanmış olmasına rağmen; bu tarzın, bazı kesimler tarafından yazarın üslup eksikliği olarak görülmesinden ötürü bir süre sonra yazı diline geçmek zorunda kalmıştır. (Aytaç, 2002: 20)

c. Eserleri

Hikâyecilik alanında kısa bir süre içerisinde büyük mesafeler kat eden Mahmûd Teymûr, edebî yönden Batı edebiyatçılarının eserlerine denk eserler vermiştir. Hatta birçok hikâyesi Fransızca, İtalyanca, İngilizce, Almanca ve Rusça'ya çevrilmiştir. Hikâyelerinde bazı hayâlî unsurları kullandığı ve kimi zaman bir olayı anlatıp olaylara açıklık getirmedeği görülmektedir. “*Mektûbun ale'l-Cebîn, Küllü 'âmin ve Entum bi Hayr, İhsânun Lillâh, Şefehun Ğâlizetun, Sabâbun ve Ğâniyâtun*” adlı eserleri sözünü ettiğimiz özellikleri gösteren hikâyeye mecmualarından birkaçıdır.

Mahmûd Teymûr'un hikâyeleri toplu olarak 1946 senesinde basılmıştır. Toplumun farklı sınıflarına ait olayları, onların hayallerini de göz önünde bulundurup; farklı açılardan eleştirel bir dille kaleme alarak oluşturduğu hikâyeye kitaplarından “*eş-Şeyh Cum'a ve Diğer Hikâyeleri*” (1925) ilk hikâyeye seçkisidir. “*Küllü 'âmin ve Entum bi Hayr*” adlı eseri 1952 senesinde hikâyeye alanında ödüle layık görülmüştür. Ayrıca “*İhsânun Lillâh*” adlı eseri Arap dünyasında olduğu kadar Avrupa'da da oldukça popülerdir. (Eren ve Uzunoğlu, 2006: 21).

Mahmûd Teymûr, kısa bir hikâyeye seçkisi olan “*Küçük Firavun*”u (1939) yazmaya başladığı edebiyat hayatının ilk yıllarında; el-Menfalûti, Cibrân Halîl Cibrân ve Cibrân'ın

arkadaşlarından oluşan edip ve yazarlara ait eserleri okuduğunu, onlardan çok etkilen-
diğini ve bu etkinin kendisini hikâye yazımında sembolizm ve romantizm akımlarına
yöneltiğini itiraf etmiştir. (Johnson Davies, 2006: 28).

Yazar, 1944'te yayınlanan “*Şeytanın Kızı*” adlı hikâyesinde figürlerin davranışlarını
ve kişiliklerini “*Küçük Firavun*” adlı kısa hikâye seçkisinden daha ayrıntılı bir şekilde;
fakat bu kişiliklerin daha çok olumsuz yönlerine değinerek ele almıştır. Hacimli ve son
derece sembolik olan bu hikâyesinde, genç ve güzel bir kızın, şeytanın emri üzerine hiçbir
baskı ve zorlama olmaksızın kendi isteği ile başka yaratıklarla birlikte bir adada sefalet
içerisinde yaşamasını konu almıştır.

Mahmûd Teymûr, ayrıca çok sayıda tiyatro eseri de kaleme almıştır. En başarılı ol-
duğu oyunlar arasında, insanların zaafalarını alaya aldığı komedi türünde oyunları yer al-
maktadır. “*Bombalar*” komedisi bu tarz bir çalışmadır. Burada Mısır gençliğinin belli bir
kesiminde dışarıdan görülen biçimsel yöndeki batılılaşmasını konu almıştır. “*Bir Çay
Topluluğu*” adlı komedi oyununda da, Mısır toplum tabakalarının sahip olduğu birtakım
gülünç alışkanlıklarını ve gülünç konuşmalarını alaylı bir dille işlemiştir. (Aytaç, 2002:
20).

Mahmûd Teymûr, edebiyatın birçok dallarında takdire şâyân çalışmalar yapmış, bu-
nun sonucunda da manevi değeri yüksek çok sayıda ödül almaya hak kazanmıştır. Bu
ödüllerin en önemlisi, Arap Dil Kurumu tarafından 1974 yılında kendisine verilen ödül-
dür. Bunun dışında Devlet Edebiyat Ödülü ve birinci dereceden Bilim ve Sanat Madalyası
almıştır. Ayrıca Teymûr, Arap Dil Kurumu ile Sanat, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Yüksek
Kurulu'nda üyeliklerde bulunmuştur. Arap ülkelerinin sorunları ile ilgili olarak Kahire,
İskenderiye, Beyrut vb. yerlerdeki üniversite ve enstitülerde konferanslar vermiştir. Bu
faaliyetlerini 1973 yılında ölünceye kadar sürdürmüştür. (Dayf, 1961: 299-302)

Mahmûd Teymûr'un kaleme almış olduğu bütün edebî eserlerini saymak mümkün
değildir, fakat hikâye, roman, edebî makaleler, dil çalışmaları bir birtakım seyahat anı-
larından oluşan elliye aşkın edebî eserinin bulunduğunu söyleyebiliriz. Arap Edebiyatı-
na mal olmuş belli başlı eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz: “*Kleopatra fî hânî'l-Hâlîlî,
İbn Celâ, Havâu'l-Hâlîde, el-Yevm Hamrun, Sakru Kureys, Nidâu'l-Mechûl, Selvâ fî
Mehebi'r-Rîh, Şeyh Cum'a, Mektûb 'ale'l-Cebîn, Küliü 'âmin ve Entum bi Hayr, İhsânun
Lillâh, Şefehun Gâlizetun, Şebâb ve Ğâniyât, Zamîru'l-hay, Dünyâ Cedîde, ...*” (Brug-
man, 1984: 255).

d. Tiyatro Eserleri:

Mahmûd Teymûr, uzun hikâyelerin yanı sıra bir perdelik kısa tiyatro eserleri de yaz-
mıştır. Bunlardan biri olan “*Hakluhu Şây*” adlı eseri, aşk konusunu işleyen bir tiyatrodur.
İnsanlar bu eseri okuduğunda kendisini gülmekten alamamaktadır. “*el-Mahbe' Rakm 13*”
adlı tiyatrosunda yazar, ölüm korkusunu alaycı bir biçimde dile getirmektedir. Bu tiyatro-
da aristokrat, fakir ve ümitsiz, hurafe ve kerametlere inanan insanlar şeklinde bazı insan
tiplerini canlandırmıştır. “*Eştâr min İblîs*” adlı tiyatro eserinde ise Mısır toplumunu konu

alıp insanlardaki iyi ve kötü huylara değinir. Yazarın bu tiyatro eserinde dikkat çeken başka bir husus da bu eserde karşılıklı konuşma ve açıklamalara yer verilmiş olmasıdır. Okuyucular, tiyatro oyununda peş peşe gelen görüntüleri ve hareketleri rahatlıkla anlayabilirler. Mahmûd Teymûr'un hikâye alanındaki yeteneğinin, tiyatro oyunları yazmadaki yeteneğini geçtiğini söylemek mümkündür. (Dayf, 1961: 303-304)

Mahmûd Teymûr'un yukarıda kısaca bahsettiğimiz hikâyeleri dışında, belki de onu edebî kariyerinde önemli bir yere getiren ve en önemli eserlerinden biri olan Nidâ'u'l-Mechûl adlı eseri (Bilinmeyen Çağrısı, 1939) üzerinde biraz daha geniş bir şekilde durmak gerekir. Çünkü yazarın, hikâye ve roman sanatındaki maharetini asıl bu eserde daha iyi bir şekilde görmek mümkündür.

Mahmûd Teymûr'un Nidâ'u'l-Mechûl Romanı

Mahmûd Teymûr'un (1894-1973) en tanınmış romanlarından biri olan Nidâ'u'l-Mechûl (Bilinmeyen Çağrısı), 1939 yılında Kahire'de basılmıştır. Kısa bir roman olmasına rağmen, yazarın diğer roman ve hikâyelerine oranla edebiyat dünyasında daha çok tanınmış ve daha başarılı bir çalışma olarak nitelendirilmiştir. Macera romanı da diyebileceğimiz bu romanın olayları Lübnan'da geçmektedir.

Muhammed Mendûr'un gerçekçi roman türünün güzel bir örneği olarak değerlendirdiği Nidâ'u'l-Mechûl romanında maceralarla ve heyecanlarla dolu, sürükleyici ve gizemli bir anlatım tarzının kullanıldığını söylemek mümkündür. (Er, 1997: 201).

Romanın genel görünümüne göz atılıp olaylar tek tek ele alındığı zaman toplumun sosyal hayatına, çelişkilerine ve sorunlarına geniş yer verildiği görülmektedir. Özellikle Arap toplumunda küçük yaşta kızların, kendilerinden yaşça büyük veya istemedikleri erkeklerle, sadece ailelerin istekleri göz önünde bulundurularak evlenmeye zorlanmaları, yazarın dikkatini çeken en önemli sorunlardan biridir.

Anlatıcı-yazarın mekân olarak Lübnan'ın dağ köylerinden Be'antâb'ı seçmiş olması, romandaki olayların, oldukça gösterişsiz, basit ve samimi bir mekânda gelişmesini istemesinden kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle, anlatıcı-yazar modern kent yaşamından bu şekilde uzak kalmaya çalışmıştır.

Romanda baştan sona fasih bir dil kullanılmış, halk diline hiç yer verilmemiştir. Bu yüzden diyaloglarda anlatıcı-yazar ile romanın ana kahramanlarından olan ve Arapçayı yeni öğrenen Miss Ewans ile otel sahibi eş-Şeyh Âd ve otelin hizmetçisi Habîb'in kullandığı dil arasında hiçbir fark bulunmamaktadır. Bu durum, önceki hikâyelerinde halk dili kullanmış olan Mahmûd Teymûr'un bu romanını yazdığı sıralarda fasih dil ile halk dili arasındaki tereddütlerinin, fasih dil lehine kalmış olduğunu göstermektedir. (Er, 1997: 204).

Mahmûd Teymûr, romanını birinci tekil şahıs ağzından, kendisini de roman şahsiyetlerinden biri haline getirerek anlatır. Yani hem anlatıcı-yazar ve hem de roman kahramanıdır.

Yazar, romanın özellikle ilk sayfalarında gizemli bir durum yaratmaya çalışır ve bu gizem, özellikle İngiliz Miss Ewans üzerinde yoğunlaşır. Romanın ilerleyen bölümlerinde anlatıcı-kahramanın, Miss Ewans'a karşı olan hisleri, daha da güçlenecek ve aşka dönüşecektir. Ancak Miss Ewans ile Büyülü Şatoda gizlenen Yusuf es-Sâfi arasında yaşanacak olan olaylar, anlatıcı-kahramanın aşkının büyük bir kıskançlığa dönüşmesinde etkili olacaktır. Romanın özellikle Yusuf es-Sâfi ile ilgili bölümleri oldukça romantiktir ve masalsi öğeler taşımaktadır. Romanın dağda bilinmeyen büyümlü bir şatoyu buluncaya kadar geçen heyecanlarla dolu olay örgüsü, her şeyin mükemmel bir biçimde kurgulanmış ve kahramanların da başarılı bir şekilde seçilmiş olduğunu okuyuculara hissettirmektedir.

A- Olay Örgüsü

Nidâ'u'l-Mechûl romanı, gerek muhtevası ve gerekse olay örgüsü bakımından bir macera romanı gibi görünse de; aslında birçok duygunun bir arada bulunduğu bir romandır.

Romanın olay örgüsü, kahramanın tatilini geçirmek ve şehir hayatının karmaşasından kurtulmak için Lübnan'ın bir dağ köyüne gelmesiyle başlar. Aynı zamanda anlatıcılık işlevini de üstlenen kahraman, köye geldiği ilk andan itibaren otelde kalan diğer insanları yakından tanımaya çalışır. O dönemlerde otel sahibi Şeyh 'Âd ve otel görevlisi Habîb dışında orada altı kişi kalmaktadır. Fakat bu insanlar arasında, onun dikkatini en çok çeken kişi, hiç şüphesiz; Miss Ewans'tır.

Romanın ilk bölümlerindeki olay örgüsü, büyük ölçüde tasvir, tanıma ve tanışma konuları etrafında vücut bulmaktadır. Olay örgülerinin birçoğu, kahramanın kendi karakteristik yönlerini de ortaya koyacak şekilde düzenlenmiştir.

Yazar, giriş bölümünde Lübnan'ın bu dağ köyüyle ilgili doğa tasvirlerine, otel sahibi ve sakinleriyle ilgili tanıtlara yer vermektedir. Özellikle Miss Ewans'ın dikkat çekici, gizemli davranışları, kahramanın bu karakter üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Kahramanın bu meraklı tutumu, romanın ilerleyen bölümlerinde Miss Ewans'a karşı bir yakınlığa ve hatta aşka dönüşecektir. Roman kahramanı, büyük bir gizem taşıyan Miss Ewans'ı sürekli izleyerek, onunla sohbet etmeye çalışarak onun, bu köyde yaşanan esrarengiz bir takım olayları incelediğini ve büyümlü olduğu kabul edilen bir şatonun peşinde olduğunu öğrenecektir. Anlatıcı- kahraman ile Miss Ewans arasında geçen bir diyalog, Miss Ewans'ın o şatoya karşı olan ilgisinin nasıl başladığı hakkında okuyucuya bilgiler vermektedir:

“Size o değerli eser hakkında bilgi toplamak için bir seneden daha fazla bir süre sadece bu işle meşgul olduğumu söylemek, umarım ilginizi çekecektir. Ancak bu şekilde o değerli eserin bulunabileceği yeri belirleyebilirdim.”

-Bu değerli eser hakkındaki bilgi size ilk olarak nasıl ulaştı?

-Geçen yaz bu sessiz sakin bölgedeki en küçük yerleşim yerini dahi araştırıp görebilmek için Lübnan'a geldim. Buradaki bazı insanlardan içerisinde hayaletlerin yaşadığı, etrafımızı çevreleyen dağların daha da iç kısmında bulunan büyümlü bir şatonun hikâyesini

dinledim. Bu hikâye ilgimi çekti. Şatonun yerini tam olarak bulmak ve onun gizli sırlarını ortaya çıkarmak üzere bu bölgeyi en küçük noktasına kadar araştırmaya karar verdim.

-Peki, bahsetmiş olduğunuz o (Aynı şeyden mi bahsediyorsunuz?)

-Evet, ta kendisi! (Teymûr, 1939: 39).

Kahraman, uzun bir süre Miss Ewans'ın söylediklerinin doğru olup olmadığını düşünmüş, fakat en sonunda onun yüzündeki doğruluk ve samimiyet ifadesini görünce bu duruma inanmak zorunda kalmıştır.

Büyülü şatonun yerleşim yerlerinden uzak ıssız ve ürkütücü bir yerde bulunmasından ötürü Miss Ewans, bu araştırmayı yalnız yapamayacağını anlamış ve orada bulunan tecrübeli insanlardan yardım almaya karar vermiştir. Otele gelen üç ziyaretçi bu durumu açıklamaya yetmiştir. Bu üç Arap adam, dış görünüşleri ve giyim tarzlarıyla koyun çobanlarından farklı değillerdir. Miss Ewans, daha önce idarenin görevlendirdiği polislerden oluşan bir grupla birlikte, o büyülü şato içerisinde bulunan bir hazineyi araştırmak için giden ve bu yolculuktan sağ dönen adama, yolculuğu esnasında kendisine eşlik edip edemeyeceğini sorduğunda hayır cevabını almıştır. Fakat elinde bulunan tüm bilgileri paylaşacağı hususunda Miss Ewans'a söz vermiştir.

Diğer ziyaretçi ise, bizlere büyülü şato hikâyesinin, bir delikanlının ilgisini çektiğini, hemen yola koyulduğunu fakat kendisinden bir daha hiçbir haber alınmadığını anlattı. Bütün bu anlatılanlardan sonra anlatıcı-kahraman, Miss Ewans'a bu şatoya gitmekte kararlı olup olmadığını sorduğunda; “*Tehlikelerden hoşlandığımı size daha önce de söylemiştim. Bir de buna kaza ve kadere inanmayı ekleyin.*” diyerek cevap vermiştir.

Şatonun hangi tarihte ve kimler tarafından inşa edilmiş olduğu sorularının cevabını Şeyh ‘Âd, akşam yemeğinden sonra kendi şahsi odasında kahve içmek için kahramanı, Miss Ewans'ı ve Kenan Hoca'yı davet ettiğinde vermiştir:

“*Gerçekten Miss Ewans, sizin büyülü şatonuzun hikâyesi bugüne kadar duymuş olduğum hikâyelerin en ilginç olanı. Sizin o şatoyu araştırıp bulmak için katlanmış olduğunuz sıkıntıları görmeden önce; o şatonun hikâyesinin herkes tarafından bilinen yaygın hurafelerden biri olduğunu düşünüyordum. Bu nedenle o hikâyeye çok fazla ilgilenmedim. Ancak şimdi olayı iyice anladıktan sonra kendimi ilginç bir geçmişe sahip olan muhteşem bir eserin tam önünde buluyorum. Bu şatoyu Şeyh Beşir es-Sâfi adında bir adam yaptırmış. Bu adam, memleketi güneyde olup kendisi dağda yaşayan meşhur şeyhlerden birisiymiş. Yani bu bölgenin çocuklarından biri değil. Fakat kendi kavmi arasında otorite olarak en güçlü olanmış. Çünkü farklı kabileler tarafından da desteklenmiştir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nde de önemli görevler üstlenmişti. Fakat adamın keskin zekâsı ve geniş hayal gücü onu, bir gün zamanın kendisine sırt çevirmesinden korkar bir hale getirmiştir. Bu sebeple bizim ıssız nahiyemizde, dağın iç kısımlarında onu saklayabilecek bir köşede kendisi için bir yer seçmiş ve buraya o şatoyu yaptırmıştır. Bu şatoyu kendisinin ve çevresindekilerin korunabileceği bir sığınak olarak kabul etmiştir. Çünkü şartlar, onları gizlenmeye mecbur bırakmıştır. Şato inşa edildiği ilk günden gizemini korumaya devam*

etmiştir. Zamanla bazı insanlar nezdinde bir hurafeye ve diğerleri nazarında da içerisinde şeytanların yaşadığı bir yere dönüşmüştür.” (Teymûr, 1939: 46-49).

Miss Ewans, bu adamın çocuğu olup olmadığını sorduğunda; Şeyh Âd, onun sadece bir erkek torununun olduğunu, fakat onun da elim bir kazada hayatını kaybettiğini ekledi. Sonra da sözlerine şöyle devam etti:

“Ölümlerle karşı karşıya kalan yirmi yaşındaki bu gencin hikâyesi, otuz sene öncesine hatta bundan da önceye dayanmaktadır. Bu gencin ismi Yusuf es-Sâfi idi. Dedesinden büyük bir servetin yanı sıra cesurluğu ve iktidarı da miras almıştı. İnsanlar, onun kısa bir süre içerisinde dağların prensi olacağına inanıyorlardı. Fakat... Fakat aşk, onun sonunu hazırlayan tek sebep oldu. Bu delikanlı, soylu bir ailenin kızına âşık olmuş ve onu delice bir aşkla sevmişti. Genç kız da onun bu sevgisine büyük bir tutkuyla ve aşkla cevap vermiştir. Ancak genç kızın babası, kızını Yusuf es-Sâfi ile evlendirmeyi kabul etmemiştir. Günler geçmiş ve genç kızın başka bir delikanlıyla nişanlanmış olduğu haberi herkese duyurulmuştur. Nihayet düğün gecesi gelip çatmıştır. Gelin, aile üyelerinin ve arkadaşlarının onu görebileceği bir masada otururken; Yusuf, bir anda gelinin karşısına çıkıvermiştir. Orada bulunan hiç kimse onun nereden çıkıp geldiğini anlayamamıştır. İnsanlar, bu sürpriz karşısında hayretler içinde çevrelerine bakarken, çok geçmeden Yusuf, göğsünden büyük bir tabanca çıkarıp onu genç kıza doğru doğrultmuş ve ateş etmiştir. Yusuf geldiği gibi, kimsenin anlayamadığı bir şekilde sessizce tekrar ortadan kaybolmuştur. Bu olayın üzerinden aylar geçtikten sonra burada yaşayan insanlar, Yusuf'un cesedini bir derede bulduklarını anlattılar. Onun kalbine isabet eden bir kurşunla ölmüş olduğundan emindiler. Yusuf'un ölümüyle es-Sâfi ailesi tamamen yok olmuş ve böylece ailenin muhtemem ünü de sona ermiştir.” (Teymûr, 1939: 50-53).

Miss Ewans'ın yapacağı yolculuğun günü geldiğinde; anlatıcı-kahraman da onlara katılmak istediğini söyler ve Miss Ewans bu teklifi büyük bir mutlulukla kabul eder. Sabah erken saatlerde Miss Ewans, Şeyh Âd, Mucais, anlatıcı kahraman ve biri yük taşımak için diğeri ise yolculuk esnasında yorulan kişinin bineceği iki katırla birlikte yola koyulurlar ve büyük bir sessizlik içerisinde günlerce yürümeyi sürdürürler. Ancak gitgide büyüyüp genişleyen ve dağın arkasında bulunan vadiye inmeleri gerektiğinde; aşağıya doğru inmenin bir tepeye tırmanmaktan daha zor olduğunu anlarlar. Arazi eğimli bir şekil almaya başlar. Kıvrımlı ve kaygan zeminde çakıl taşlarının çok fazla olmasından ötürü oldukça yavaş ve dikkatli bir şekilde yürümeyi sürdürürler. Yorgunluktan ve yolların çok engebeli oluşundan daha çok; o anda zihinlerini meşgul eden tek şey, tepeye olabildiği kadar kısa bir süre içerisinde varma istekleridir. Güneş batmak üzereyken; nihayet tepeye varırlar. Çevrelerinde ve tepenin yüzeyinde görmüş oldukları çatlaklar, şatoya oldukça yaklaşmış olduklarını düşünmelerine ve büyük bir heyecana kapılmalarına neden olmaktadır.

İki gün sonunda sarayla ilgili en küçük bir ipucu görememek, herkesi büyük bir umutsuzluğun içerisinde sürüklemeye başlar. Ta ki, anlatıcı kahramanın dürbünüyle bakıp dağın eteğinde bulunan bir noktayı görmesine kadar. Bunun üzerine büyük bir sevince ve heyecana kapılırlar. Çünkü o yerin görüntüsü, daha önce orayı keşfetmek için giden grup-

tan sağ kalan tek kişinin anlattıklarını doğrulamaktadır. O yerle grubun bulunduğu yer arasında en az yarım günlük bir mesafe bulunmaktadır. Mesafenin yarısından fazlasını kat ettiklerinde; havada gizli ve aniden yükselen şiddetli bir çığlık duyarlar. Korkuyla arkalarına dönüp baktıklarında dağın bir tarafında çökmelerin olduğunu ve oradan gri bir toz bulutunun yükselmiş olduğunu görürler. Bu toz bulutu bir anda etraflarını kuşatır ve onları hiçbir şey göremez bir hale getirmiştir. Toz bulutu dağılıp oraya doğru koştuklarında ayaklarının altında bulunan çok derin bir çukurda Mucâis'in ağlayarak ve yardım isteyerek haykıran sesini duyarlar. Şeyh Âd, halatı beline dolayarak, adımlarını maharetle ve zekice attıktan sonra nihayet Mucâis'e ulaşır. Mucâis'i muayene ettikten sonra vücudunda kan toplayan yerlerin olduğunu ve başında da kırıklar olduğunu tespit eder; fakat bunların çok da ciddi olmayan yaralar olduğunu söyler. Bunun üzerine Şeyh Âd oyuğu işaret ederek geceyi orada geçirmeyi önerir.

Şeyh Âd, bütün herkes uykuya yenik düştüğü zaman gece boyunca mağaranın duvarlarındaki şekilleri inceler ve orada bulunan bir kaya parçası dikkatini çeker. Bunun üzerine hemen anlatıcı-kahramanı uyandırır ve ona bu kaya parçasını gösterir. Kayayı çekiş yardımıyla bulunduğu yerden çıkardıkları zaman arkasında bir tünelin bulunduğu küçük bir delik ortaya çıkar. Orada bulunan herkes, bu tünelin, şatoya giden yol olduğu hakkında hemfikirdir. Hemen bu dar tünelde ilerlemeye başlarlar. Fakat sadece birkaç adım attıktan sonra dengelerini kaybederler ve birbirlerinin üzerine yığılırlar. Yol, giderek daha kaygan bir hal almaya başlar. Aynı zamanda nefes alışverişleri de giderek azalmaktadır. Sonra çok geçmeden bir anda kendilerini düz bir arazi üzerinde bulunan bir ağın ya da benzeri bir şeyin içerisine düşmüş bir halde bulurlar. Hava aydınlanmaya başlayınca bahçeye benzer bir yerde oldukları biraz daha açıklığa kavuşmaktadır. Mucâis, ağın iplerini dişleriyle koparmaya çalışırken, Miss Ewans, bir anda çalılıkların arasında bir şeyin bulunduğunu kısık bir sesle mırıldanır. Şeyh Âd ve anlatıcı -kahraman o tarafa baktıklarında; iki parlak gözü kendilerine baktığını görürler ve bunun kendilerine saldırmak için uygun anı bekleyen vahşi bir hayvan olabileceğini söylerler. Anlatıcı-kahramanın hemen silahına sarılmasıyla, o taraftan parlak bir demir parçası neredeyse Miss Ewans'ın omzuna isabet edecek şekilde fırlayarak gelir, önce arkalarında bulunan kayalara çarpar ve sonra da Şeyh Âd'ın kucığına düşer. Ellerine alıp inceledikleri zaman bunun keskin bir hançer olduğunu anlarlar. Sonra çalılıkların arasından bakan parlak gözler bir anda yok olur. Bunun üzerine Şeyh Âd, hançeri alarak hemen ipleri kesmeye başlar. Çok geçmeden ağın içerisinden bir çıkış yolu açar. Çalılıkların arasına doğru ilerledikleri zaman kendilerini yüzüstü yatan bir adamın önünde bulurlar. Bu adam kızgın gözlerle sürekli olarak şu sözleri tekrarlıyordu: "*Bana dokunmayın. Bana yaklaşmayın. Sizlerden hiç hoşlanmadım!*" Ancak bu adam, Miss Ewans'ı gördüğü zaman bir anda gözbebekleri büyüdü ve bakışları Miss Ewans üzerinde odaklandı. Sonra adamın vücudu titremeye başlar ve yüzünde bir gülümseme olduğu halde adamın başı şöyle diyerek otların üzerine düşer: "*Safa...Safa...*"

Şeyh Âd, yaralı adamın yarasını temizledikten sonra adam, uzun sürecek bir uykuya dalar. O anda su kabının içerisinde, pınarın yanındaki kayanın üzerinde ve dağın yan

tarafında bulunan düz arazinin üzerinde “Safa” isminin yazılı oluşu Miss Ewans’ın dikkatini çeker. Ayrıca bu ismin altına bir kalp ve bir de çiçek resmi vardır. Adam uyurken bahçeyi dolaşırlar ve orada bir kulübe fark ederler. Bu kulübe oldukça sıradan, içerisinde birkaç parça eski eşyanın, topraktan yapılmış kapların ve içerisinde çürümüş sebze ve meyvelerin bulunduğu bir yerd. Hepsi de bu adamın, adaletin elinden kaçan yol kesen eşkıyalardan biri olabileceği hususunda hemfikirler. Sabah olduğunda; Şeyh Âd büyük bir heyecanla anlatıcı kahramanın uyuduğu yerin sadece birkaç adım ötesinde taştan yapılmış bir kapı gördüğünü ve bu kapının arkasındaki tünelin büyük bir ihtimalle sarayın girişine gittiğini söyler. Sonra tünelden geçerek daha önce görmüş olduklarından pek de farklı olmayan bazı odaların ve koridorların içerisinden geçerler. Odaların ve koridorların görüntüsü, sanki uzun yıllardan beri buralara hiçbir ayağın basmamış olduğunu göstermektedir. Nihayet tünelin sonundaki kapıya ulaştıklarında kapının kalın tahtadan yapılmış bir kilitle kapatılmış olduğunu fark ederler. Büyük uğraşlardan sonra kalın tahta kilidi yerinden oynatabilmeyi ve içerisinden geçebilecekleri kadar küçük bir yer açabilmeyi başarabilirler. Buradan daha karanlık ve daha kıvrımlı dar bir geçite sapsmışlardır. Karanlık içerisinde bir süre yürütüldükten sonra yuvarlanarak kendilerini bir anda bahçedeki bir avcı tuzağının içerisinde buluvermişlerdir. Bu şakayı yapan Mucâis’in ta kendisidir.

Mucâis’in o şakayı yaptıktan sonra uzun süre ortalıkta görünmemesi herkesin dikkatini çeker. Anlatıcı-kahramanın uyumadan önce Mucâis’in uzak bir çukurdan gelen sesini duymasıyla olay açıklığa kavuşur. Anlatıcı-kahraman ve Şeyh Âd, o çukura ulaştıklarında artık çok geçtir. Çünkü Mucâis, o çok derin ve kayalarla dolu çukurda hayatını kaybeder.

İlerleyen günlerde yaralının durumu, daha iyiye gitmeye başlamıştır. Adamın, Miss Ewans’a anlatmış oldukları ile köydeki insanların ve Arap râvinin anlattıkları birbiriyle tamamen örtüşmektedir. Artık bu adamın Yusuf es-Sâfi’nin ta kendisi olduğu ve anlatılan intihar hikâyesinin de bir uydurma olduğu hususunda hiçbir şüphe kalmamıştır.

Yusuf es-Sâfi’nin sağlığı düzelmeye başlayınca; Miss Ewans Yusuf’un onu sürekli Safa yerine koymasından ve aşırı bir ilgi göstermesinden rahatsız olmaya başlamıştır. Miss Ewans’a göre Şatonun sırrını da öğrendiklerine göre artık burada kalmalarına gerek kalmamıştır. Öyle ki; Miss Ewans, bir gün artık yüksek duvarların, ürkütücü görüntüleriyle sınırlarını bozmaya başladığını haykırmıştır.

Yusuf es-Sâfi, yola çıkacaklarını duyduğu zaman çok üzülmüş ve biraz daha kalmaları için ısrar etmiştir. Ancak tüm ısrarlara rağmen Miss Ewans gitmekte kararlıdır. Yola çıkma günü geldiğinde; hep birlikte Mucâis’in kabrine gidip onun için dua etmişler ve mezarının üzerine çiçekler bırakmışlardır. Yusuf es-Sâfi de onlara eşlik ederek onları sarayın tünellerinden ve dar geçitlerinden geçirmiştir. Nihayet içerisinden girmiş oldukları yarığın yani çıkış kapısına varmışlardır. Vedalaşma merasimi yerine getirilip nazik sözlerle oradan ayrıldıkları zaman; Yusuf es-Sâfi’nin çok sakin oluşu, herkesin dikkatini çekmiştir.

Geldikleri yoldan tekrar yürümeye başlamışlardır.. Şeyh Âd ve anlatıcı kahraman sohbet ederken; Miss Ewans şiddetli bir suskunluğun ve hüznün hapsi içerisinde. Gözleri karışık duygular içerisinde, kaygılı ve tedirgin bakışlarla parlarken şöyle demiştir:

“ *İnsanın yapayalnız, herkesten uzakta bir yerde yaşadığı hayat ne kadar da sevimsiz ve tekdüze oluyor! İnsanın sınırları, böylesi zor bir hapis hayatına nasıl katlanır bilemiyorum?*”

Anlatıcı-kahraman, üçüncü günde uyanıp kahvaltı yapmak için Şeyh Âd'ın yanına gittiği zaman anlatıcı-kahraman hemen Miss Ewans'ı sorar. Fakat Şeyh Âd, ona cevap vermeyip, sadece sessiz ve uzun süren bir gülümsemeye yetinir. Anlatıcı-kahraman, neler olduğunu anlayamayınca; Şeyh Âd, Miss Ewans'ın gitmiş olduğunu söyleyerek onu elinden tutup çeker ve şatonun bulunduğu yönü işaret ederek ona şöyle der:

“*İşte orada... Hâlâ anlamadın mı?*” (Teymûr, 1939: 166).

B. Şahıs Kadrosu

Nidâ'u'l-Mechûl romanı, çok kalabalık bir şahıs kadrosuna sahip değildir. 1939'lu yıllarda Lübnan'daki küçük bir dağ kasabasından, içerisinde ilginç ve macera dolu olayların bulunduğu bir kesit sunmak isteyen yazar, şahıs kadrosunu çok geniş tutmamıştır. Çok farklı kültür, karakter ve yaşa sahip insanların, Şeyh Âd abu'l-Mecd'e ait küçük sekiz kişilik bir otelde toplanmalarının gerekçesi, yazarın bu farklı kültür ve yapıdaki kahramanlarla sürükleyici ve etkileyici bir kurgu yaratma isteğidir. Bunda da oldukça başarılı olmuştur.

Bununla birlikte Nidâ'u'l-Mechûl romanında asıl kahraman, her ne kadar birinci de- recedeki kahraman gibi görünse de; onun bu özelliği, olay örgüsündeki işlevinden ve öneminden çok anlatıcı olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim olay örgüsü, anlatıcı-kahramanın, yaz tatilini geçirmek için sessiz ve huzurlu bir yer olan Be'antâb'a gelmesiyle başlar ve diğer kahramanlar da onun tanınması ve tanıtılması sonucunda olay örgüsü içerisinde yerlerini alırlar. Otelde kalan kişiler, asıl kahramanın çevresinde değil, aynı mekânda yaşama mecburiyetinden dolayı bir aradadırlar. İlişkilerinin temeli de buna dayanır.

Romanda şahıs kadrosunu teşkil eden kahramanları, otelde kalanlar ve dışarıdakiler olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Otelde kalanlar kısmını; otel sahibi Şeyh Âd, otel hizmetlisi Habîb, İngiliz Miss Ewans, Kenan Hoca ve ismini bilmediğimiz anlatıcı-kahraman olarak sayabiliriz. Dışarıdakiler kısmı ise; olay örgüsünün en önemli kahramanı Yusuf-es-Sâfi, onun en büyük aşkı Safa, dedesi Beşir es-Sâfi, Safa'nın babası, büyüklü şatonun keşfi için gruba rehberlik eden Mucâis ve halk arasında insanlara rivayetleri ve söylentileri anlatan bir Arap râviden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra yazarın isimlerini zikretmediği sadece köy halkı demekle yetindiği bir şahıs kadrosu da mevcuttur.

Nidâ'u'l-Mechûl romanındaki şahıs kadrosuna “cinsiyet” faktörü açısından baktığımızda, ana mekân olan otelde, ilk bakışta erkeklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Romanın olay örgüsünde kahramanların çoğunluğu, orta yaş grubu insanlardan oluşmaktadır.

Romanın başkahramanı olan **Miss Ewans**, İngiliz bir bayandır. Bu İngiliz bayanın, doğa bilimleri alanında uzman olduğu söyleniyordu. Miss Ewans, Lübnan'a oranın yüzü yapısını, bitkilerini ve hayvanlarını incelemek için gelen otuz beş yaşlarında, yüz hatları güzel olan ve doğu bilimleriyle ilgili araştırmalar yapan bir bayandır. Çok az konuşan ve yalnız kalmayı seven Miss Ewans, otelde kaldığı süre boyunca, diğer kahramanlarla yer yer fasih ve yer yer avamca sözcükleri zorlukla telaffuz ederek sadece birkaç kelime konuşabilmektedir. Ancak konuşulanlara büyük bir dikkatle kulak vermektedir. Otel sakinleri, Arapçayı çok rahat bir şekilde konuşamamasına rağmen, onun Arapçayı çok iyi anladığından artık emin olmuşlardır. Anlatıcı-kahraman, Miss Ewans'ın otelden sık sık çıkıp, uzun süre ortadan kaybolduğunu fark eder. Hatta Miss Ewans çoğu zaman günün tamamını dışarıda geçirip güneş battıktan sonra otele geri döner. Miss Ewans, otelde geçirdiği zamanlarda ise bahçenin uzak bir köşesinde ya elinde dikkatlice okuduğu bir kitap olduğu halde oturur ya da üzerinde birtakım çeşitli ve renkli işaretlerin bulunduğu dağ haritalarına bakmakla zaman geçirir. Miss Ewans, anlatıcı-kahramanın kendisine karşı olan hislerini fark ettiği zaman kendisinin kalpsiz bir kadın olduğunu söyleyerek; onunla sadece dost kalmak istediğini ve böylesi bir dostluğa çok ihtiyacı olduğunu hüznü bir şekilde dile getirir. Çünkü o günlerde Miss Ewans'ın ilgisini çeken tek şey, bir yıldan uzun bir süredir üzerinde çalışmış olduğu büyü şato efsanesinin gerçek olduğunu ortaya çıkarmak ve o büyü şatoyu en kısa zamanda bulmaktır. O şatoyu bulmak onun için en büyük mucizelerden biri olacaktır.

Romanın ilerleyen bölümlerinde Miss Ewans'ın büyü şatoyu keşfetmek için oluşturduğu gruba anlatıcı-kahraman da dâhil olur. Uzun, meşakkatli ve tehlikelerle dolu bir yolculuktan sonra grubun, saraya giden dar bir geçitten geçerken bir ağın içerisinde kendilerini bulmalarıyla büyü şatonun gizemi aydınlanmaya başlar. Şatonun sahibi ve romanın asıl kahramanlarından biri olan Yusuf es-Sâfi ile karşılaşmaları da tam bu noktada olur. Yusuf es-Sâfi'nin Miss Ewans'a sürekli "Safa" şeklinde seslenmesi İngiliz bayanı oldukça şaşırtır ve tedirgin eder. Miss Ewans, Yusuf es-Sâfi'nin anlatıcı-kahraman tarafından silahla yaralanmasından sonra onun yüksek ateşten ötürü sürekli bu şekilde sayıkladığını ilerleyen günlerde anlayacaktır. Miss Ewans, Yusuf es-Sâfi'ye yaralandığı ilk andan itibaren oldukça şefkatli bir biçimde davranır ve onunla yakından ilgilenir. Yarasını temizler, içebileceği meyve suları hazırlar ve uyuduğu zamanlarda onu sürekli kontrol eder. Miss Ewans'ın Yusuf es-Sâfi'ye karşı olan bu yakın ilgisi anlatıcı-kahramanı oldukça rahatsız etmektedir.

Miss Ewans, özellikle kendilerine rehberlik eden Mucâis'in derin bir çukura düşerek hayatını kaybetmesiyle, artık oradan ayrılmak istediğini söyler. Belki de Miss Ewans'ı bu düşünceye iten ana sebep, onun Yusuf es-Sâfi'ye her geçen gün biraz daha fazla bağlanma korkusudur. Miss Ewans, kendisine sürekli olarak şu soruyu yöneltmektedir:

“Bir insan, yirmi beş yıldan daha uzun bir süre, yalnız başına medeniyetten uzak bir biçimde hayatını nasıl sürdürebilir?” (Teymûr, 1939: 145).

Sonuç olarak; Miss Ewans’ın Yusuf es-Sâfi’yi o şekilde yaralı ve yalnız bırakmaya gönlü razı olmamıştır.

Romanda kendisiyle ilgili çok fazla bilgiye rastlayamadığımız, fakat romanın en önemli kahramanlarından biri olan **Yusuf es-Sâfi**’ye gelince; bu gencin hikâyesi otuz sene öncesine hatta bundan da daha önceye dayanmaktadır. Yusuf es-Sâfi, dedesi Beşîr es-Sâfi’den muhteşem bir servetin yanı sıra cesurluğu ve iktidarı da miras olarak alır. İnsanlar, onun yıldızının kısa bir süre içerisinde parlayacağına ve onun dağların prensi olacağına inanırlar. Ancak Yusuf es-Sâfi soylu bir ailenin kızına âşık olur. Genç kız da onun bu büyük aşkına büyük bir aşkla cevap verir. Fakat genç kızın babasının bu evliliğe karşı çıkıp onu başka biriyle nişanlaması, Yusuf es-Sâfi ile genç kızın sonunu hazırlayan hüzünlü olayların başlamasına sebep olur. İki genç, düğün gecesi aynı anda ölmeyi kararlaştırırlar. Yusuf es-Sâfi önce arkadaşlarının arasında damadın gelişini bekleyen Safa’yı ve daha sonra da kendisini silahla vuracaktır. Orada bulunan misafirlerin nereden geldiğini anlayamadığı bir şekilde ortaya çıkar, Safa’nın karşısına dikilir ve onu tek bir kurşunla yere serer. Herkes olayı büyük bir şaşkınlıkla izlerken Yusuf es-Sâfi geldiği gibi kimse- nin anlayamadığı bir şekilde ortadan yok olur. Kendisini de öldürmek için silahı başına doğrultur; fakat bunu yapamaz. Sonra nereye gittiğini bilmeden hiç durmadan koşmaya başlar. Birilerinin onu takip etmesinden korkar. Kulaklarında sürekli neden kendisini de öldürmediğini soran Safa’nın feryadı vardır. Vicdan azabı kalbini parçalar bir halde nereye gittiğini bilmeden günlerce yürür. Polislere teslim olmaya karar verir; fakat sonra bu kararından vazgeçer. Sonra kendisini bir anda uçsuz bucaksız bir çölün ortasında her zamanki gibi kuzeye doğru yürürken bulur. Günler bu şekilde geçip gider. Sürekli kuzeye doğru yürürken bir anda kendisini Be’antâb ülkesine yaklaşmış bir halde bulur. O anda aklına dedesinin yıllar öncesinde yaptırmış olduğu şato gelir. Nerede olduğunu tam olarak bilmesede yürür ve nihayet o şatoyu bulur. Miss Ewans ve grubundaki arkadaşlarının onu bulduğu ana kadar da orada kalmayı sürdürür. Bu süre yaklaşık olarak yirmi beş yıl gibi uzun bir süredir. Yusuf es-Sâfi bu yirmi beş yıllık süreyi yalnızlığıyla mutlu, özgür, acılarını kendisiyle paylaşır bir halde çevresinde bulunan doğayı izleyerek geçirir. Canı sıkıldığında veya endişelere kapıldığında ise el açarak Allah’a dualar eder.

Miss Ewans ve yanında bulunanlar Yusuf es-Sâfi’yle ilk karşılaştıklarında onu iri yarı, orta boylu, güzel yüz hatları olan, saçları omuzlarına dökülmüş, gür sakallarına beyazla siyahın karıştığı bir adam olarak görürler. Ağaç liflerinden örülmüş, basit ve kısa bir elbiseye bürünmüştür. Beline bir kuşak dolamıştır. Başında ve ayaklarında hiçbir şey yoktur.

Yusuf es-Sâfi’nin Miss Ewans’ı gördüğünde verdiği ilk tepki, onu yirmi beş yıl önce tek bir kurşunla öldürdüğü sevgilisi Safa olduğunu zannetmesidir. Onun tekrar geldiğini düşünür ve Miss Ewans’a sürekli olarak Safa ismiyle seslenmeye başlar.

Romana renk katan diğer önemli bir kahraman da otelin sahibi eş-Şeyh Âd **ebu'l-Mecd**'dir. Şeyh Âd, otelde kalan konuklarının karşısına muhteşem doğu kıyafetleriyle çıkmayı alışkanlık haline getirmiş, orta yaşın üzerinde bir adamdır. Şeyh Âd, giymiş olduğu parlak renklere sahip kaftanlarla, simlerle işlenmiş bol ipek cüppelerle, kendisini Bin bir Gece Masallarındaki sultanlardan birisi olarak görmektedir. Güzel yüzü, sürekli bir gülümsemeye parlamaktadır. Tatlı dilli, oldukça cömert ve konuksever bir adamdır. Konuklarından talep etmiş olduğu çok cüzi otel ücretini, onlara ücretin iki katını dahi karşılamayan yiyecekler ikram ederek tekrar iade etmektedir. Koyun sürülerine, geniş arazilere, üzüm bağlarıyla ve meyve ağaçlarıyla dolu bahçelere sahip olmasına rağmen; otel işletme işini, zevk olarak yapmaktadır.

Şeyh Âd, otelde bulunduğu zamanlarda yemek masasında konuklarına eşlik eder ve onları, hoş sohbetleriyle ve pek bilinmeyen hikâyeleriyle bir baba sevecenliğinde eğlen-dirmekten çok hoşlanır.

Anlatıcı-kahramanın, Şeyh Âd hakkında öğrendiği diğer bir ilginç husus da onun, otlarla ve bazı ilaçlarla tıp alanında kendisine has yöntemler uygulamasıdır. Yakın köy-lerden gelen fakir hastalar, ona gelip onun ellerinde şifa bulmaktadırlar. Hastaların mua-yeneleri sona erdiğinde, onların hastalıklarına uygun ilaçları da kendi eczanesinden temin edip onlara vermektedir.

Büyülü şato, onu inşa ettiren Beşir es-Sâfi ve onun tek erkek torunu Yusuf es-Sâfi ile ilgili hikâyeyi, otelde kalan konuklara anlatan kişi de bizzat Şeyh Âd'dır. Gerçekte köyde anlatılan bütün bu şeylerin bir hurafeden ibaret olduğunu düşünür; fakat Miss Ewans'ın bu konuya olan ilgisini gördükçe; onun da aklı karışır. Bu nedenle Miss Ewans'ın büyülü şatoyu keşfetme grubuna katılması yönündeki teklifini hiç tereddüt etmeden kabul eder. Şeyh Âd, dağları ve özellikle de engebeli ve kıvrımlı yolları çok iyi bilmesinden ötürü, yolculuk esnasında birçok kez grupta bulunan diğer üyeleri büyük tehlikelerden kurtarır. Özellikle Mucâis'in dengesini kaybedip bir yarığın içerisine düştüğü zaman, beline bir ip dolayarak, çok iri ve şişman bir adam olmasına rağmen hiç tereddüt etmeksizin yarı-ğın en alt kısmına kadar inmesi, onun ne kadar cesaretli bir insan olduğunu okuyuculara göstermektedir.

Büyülü şatoyu keşfetme grubunun rehberi Mucâis'e gelince; o, uzun boylu, iri yarı ve güçlü kasları, pala bıyıkları ve yaşlı bir kütüğü andıran boynu olan bir adamdır. Çevre-sine daima etrafındakileri küçümsüyormuş gibi öfkeli bakışlarla bakmaktadır. Kendisini "Dağların Oğlu Mucâis" olarak tanıtmaktadır. O bölgeyi, gizli saklı köşelerini ve yollarını el parmaklarını tanıdığı kadar iyi tanıdığını söylemektedir. Yaz kış, gündüz vaktinde yürüyormuş gibi geceleri de yola çıktığını, karanlık, rüzgâr, açlık veya yol kesen eşkiya-ların kendisine kesinlikle engel olmadığını anlatmaktadır. Hatta anlatıcı-kahraman Miss Ewans'a böyle cellâda benzeyen bir adamın rehberliğine güvenip; onunla birlikte yola nasıl çıkabileceğini ona defalarca sormuştur.

Mucâis, iyi bir rehber olmasına rağmen bu yeteneğini yolculuk boyunca çok fazla gösterme fırsatı bulamaz. Özellikle merakından dolayı kendisine verilen görevleri yerine

getirmek istememesi, onun başını birçok kez belaya sokmasına neden olur; fakat hepsinin üstesinden gelmeyi başarır. Ancak romanın sonlarına doğru, Yusuf es-Sâfi ve büyüülü şatoyu bulmalarından hemen sonra, dipsiz ve karanlık bir çukura kayaların arasına düşerek hayatını kaybeder. Mucâis'in ölümü, orada bulunan herkesi çok üzer.

Otel sakinlerinden biri olan ve büyüülü şatonun keşfine katılmak istemesine rağmen, yolculuk sabahı uyanamamasından ötürü katılmayan Kenan Hoca'ya gelince; onun Suriyeli olduğu ve İstanbul'da Dâru'l-Funûn'da tarih hocası olarak görev yaptığı söylenmektedir. Anlatıcı-kahraman onu, sürekli olarak yeşil otlara uzanmış, başını saman demetine koymuş, huzur içerisinde nargilesini içerek vakit geçirir bir halde bulur. Kenan Hoca'nın bu bölgeye gelme nedeni, bu bölgedeki yer katmanları ve bölgenin tarihte geçirmiş olduğu evreler hakkında bir konferans hazırlama isteğidir. Tüm geceyi kâğıtların ve kitapların arasında gözünü bir an bile kırpmadan çalışarak geçirdiği için, gün boyunca bahçede dinlenmeye ihtiyacı olduğunu söyler. Ayrıca Miss Ewans'ın ona araştırmış olduğu büyüülü şatoyla ilgili tarih kitaplarında herhangi bir bilginin bulunup bulunmadığını sorduğunda kesinlikle böyle bir şato ve o şatoyu inşa ettiren Beşir es-Sâfi hakkında hiçbir şey okumadığını ve böyle bir bilgiye rastlamadığını söyler.

C. Mekân

Nidâ'u'l-Mechûl romanının geniş mekânı, anlatıcı- kahramanın yaz tatilini geçirmek için geldiği Lübnan'ın küçük bir köyü Be'antâb'dır. Be'antâb köyü, içerisinde sadece üç evin ve sekiz kişiden fazlasının kalmasına elverişli olmayan, mütevazı bir otelin bulunduğu bir köydür. Köyün de içerisinde bulunduğu bu bölge, uzak ve kuytu bir alandadır. Bu köye en yakın belde, katırlar üzerinde iki saatlik bir uzaklıkta bulunmaktadır. Bu geniş mekân içerisinde de sahibi Şeyh Âd, hizmetlisi Habîb ve dört müşterisinin kaldığı el-Emân oteli asıl mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla romanın olay örgüsü, çoğunlukla bu mekân ve bu mekânda yaşayan insanlar arası ilişkilerin üzerine kurulmuştur. el-Emân oteli sessizliğin, vücuda zindelik veren sert ve soğuk bir havanın ve sade bir yaşamın tam ortasında yer almaktadır. Otel, bir köy evini andırmaktadır. Şeyh Âd, bu otelin önüne düzensiz bir şekilde birkaç çam, elma ve üzüm ağacı ile birlikte çeşit çeşit çiçekler ekmiştir. Düzensiz olmasına rağmen bu ağaçlar ve çiçekler çok hoş görünmektedir.

Ana mekân olarak kullanılan bu otelin dışında kalan diğer mekânları, otelin etrafını kuşatan yüksek dağlar, otelin önünde uzanıp giden geniş vadi, otelin bahçesi, Şeyh Âd'ın özel odası, içerisinde müşterilerin hem yemek yediği, hem sohbet ettiği ve hem de sigara içtikleri büyük bir salon oluşturmaktadır.

Romandaki olay örgüsünün geçtiği asıl mekân her ne kadar el-Emân oteli gibi görünse de, bu otel kadar önemli olan ve romandaki esrarını korumayı son ana kadar sürdüren büyüülü şatoyu da göz ardı etmemek gerekir. Özellikle bu şatoyla ilgili tasvirlerin, romana büyük bir katkısı olmuştur. Ancak anlatıcı-kahraman, bu şatoyu kesinlikle gördüğüne dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Tasvirlerin büyük bir kısmını, şatoya giden tüneller,

geçitler, dar yollar, yarıklar ve çok derin çukurlar oluşturmaktadır. Engebeli, kaygan, dar ve tehlikeli.

Anlatıcı-kahraman, okuyucuların büyüleri, ihtişamlı, ailenin gücünü aksettiren, lüks döşenmiş olan bir şatoyla karşı karşıya kalma hayallerini, Yusuf es-Sâfi'nin içerisinde yaşamış olduğu küçük ve bakımsız kulübeyi tarif ederek boşa çıkarmıştır. Bu kulübe, içerisinde eski birkaç parça eşyanın, bozulmuş sebzelerle dolu sepetlerin ve topraktan yapılmış eski kapların bulunduğu sıradan bir yerdir. Yusuf es-Sâfi, geceyi bu kulübenin içerisinde bulunan ağaç liflerinden örülmüş bir yatakta geçirmektedir.

D.Zaman

Mahmûd Teymûr, Nidâ'u'l-Mechûl romanına zaman unsurunu bildiren “1908 senesinde Lübnan'a seyahat ettim.” ifadesiyle başlar. Bu ifade ile anlatıcı-kahraman, romanda geçen olayların o tarihten itibaren yaşanmaya başladığı yönünde okuyucularına gerekli bilgiyi verir. Ancak romanın genelinde kullanılan zaman kavramını tespit etmeye çalıştığımızda bunun pek de kolay olmadığını görürüz. Romanın genelinde kullanılan tek ve en önemli ipucu yukarıda da belirttiğimiz gibi 1908 tarihidir. Ayrıca romanın ilerleyen bölümlerinde kesin bir tarih verilmeksizin; “*Bu muhteşem sabah saatlerinde, otuz sene öncesine veya bundan da daha önceye, erzakımız on gün kadar yetecektir, bir saat sonra, gece, güneş batmak üzereyken, sabah olunca, bu olayın üzerinden iki gün daha geçti...*” gibi zamanla ilgili kavramlara yer verilmiştir.

Romanın geneline baktığımız zaman, anlatıcı-kahramanın olayları bizzat yaşamış veya olayların yaşandığı ana şahitlik etmiş olduğunu görürüz. Yani olayların anlatım zamanı, anlatıcı-kahramanın gözlemlerini ve yaşadıklarını yansıtmaktadır.

Sonuç

Başta Mısır olmak üzere tüm Arap ülkelerinde realist hikâye tarzının önderlerinden ve klasiklerinden biri olarak kabul edilen Mahmûd Teymûr, Arap öykü ve romanının olgunlaşmasına büyük katkı sağlamıştır. Büyük bir titizlik ve gayret içerisinde çalışarak, roman ve tiyatro eserleri yanı sıra, otuzdan fazla kitap oluşturacak yüzlerce öykü yazmış olan yazar, yazarlığının dönem eserlerinde ağırlıklı olarak Mısır'ın sosyal durumunu, Mısırlı fellahların, işçilerin ve kentte yaşayan orta sınıfın yaşamını konu almıştır. Eserlerinde toplumun sorunlarını sanki kendi sorunlarıymış gibi ele alan Mahmûd Teymûr, her zaman tarafsız olmayı amaçlamış ve düşüncelerini hiç kimsenin etkisinde kalmayarak dile getirmeye çalışmıştır. Yazar, diğer hikâye ve romanlarında ağırlıklı olarak aksettirmeye çalışmış olduğu Arap toplumunun sosyal yönünü, Nidâ'u'l-Mechûl romanında da büyük bir ustalıkla işlemiştir.

Kaynakça

- Aytaç, B. (2003). "Mahmud Teymur". Diyanet İslâm Ansiklopedisi (XXVII, 386-387). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Brugman, J. (1984). An Introduction to The History of Modern Arabic Litarature in Egypt. Leiden: E.J. Brill.
- Davies J.D. (2006). Memories in translation: a life between the lines of Arabic literatüre. Kâhire: The American University in Cairo Press
- Dayf, Ş. (1961). el-Edebu'l-'Arabiyyu'l-Mu'âsır fî Mısır. Kâhire: Dâru'l-Me'ârif.
- en-Nessâc S.H. (1978). Bânûrâmâ er-Rivâyetu'l-'Arabiyyetu'l-Hadîse. Kâhire: Dâru'l-Me'ârif.
- Er, R. (1997). Modern Mısır Romanı (1914-1944). Ankara: Fatih Dağıtım.
- Eren C. ve Uzunoğlu, M. V. (2006). "Çağdaş Arap Hikâyeciliğinde Betimleme Örnekleri". D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 23, 21-39.
- Goldschmidt, A. (2000). Biographical Dictionary of Modern Egypt. Amerika: Lynne Rienner Publishers.
- Heykel, A. (1951). el-Edebu'l-Kısaî ve'l-Masrahî fî Mısır. Kâhire: Dâru'l-Me'ârif.
- Landau, Jacob M. Modern Arap Edebiyatı Tarihi. (Çev. Bedrettin Aytaç). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı. (2002).
- Teymûr, M. (1939). Nidâ'u'l-Mechûl. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye.
- Yazıcı, H. (2004). The Short Story in Modern Arabic Literature. Kâhire: General Egyptian Book Organization.
- Yılmaz, N. (1999). "Mahmûd Teymûr (1894-1973) Hayatı Edebi Kişiliği ve Eserleri" . Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, 25, 206.